

S T A N O V I S K O

HLAVNÉHO KONTROLÓRA K NÁVRHU NA ZMENU Č. 1 PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU MESTA STARÁ ĽUBOVŇA NA ROK 2025

Slovenská republika čelí rastúcim výdavkom v dôsledku nepriaznivého demografického vývoja, čo vytvára dodatočný tlak na verejné financie, ktoré už v súčasnosti vykazujú mimoriadne vysoké deficity. Zlepšenie výsledkov pri verejných rozhodnutiach predstavuje najzásadnejšiu výzvu pre riadenie verejných financií a najväčší kvalitatívny posun územnej samosprávy.

Vypracovanie stanoviska o reálnosti a udržateľnosti rozpočtu verejnej správy patrí o.i. tiež medzi úlohy hlavného kontrolóra. Cieľom stanoviska je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách na horizonte nasledujúceho rozpočtového roka s presahom na ďalší rozpočtový rok, berúc do úvahy výsledky hospodárenia verejných financií a nastavenie dlhodobej politiky v roku 2025 (dôvodová správa k štátnemu rozpočtu, prognózy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, stanovisko Európskej komisie a Národnej banky Slovenska, Inštitút finančnej politiky).

Jedným z nástrojov, ktorý by mal prispieť k lepšej informovanosti o štruktúre a výsledkoch verejných výdavkov je plánovanie, rozpočtovanie založené na výsledkoch. Usporiadanie umožňuje sledovať výdavky podľa účelu a stanoviť k nim merateľné ukazovatele. Tvorcov programov (výkonné a odborné útvary samosprávy) a pozorných čitateľov (hodnotiteľov, posudzovateľov, odborné komisie pri zastupiteľstvách) môžu tak však informovať kam efektívne alokovať prostriedky občanov, aké služby za tieto prostriedky dostávajú.

Včasný, spoľahlivý a efektívny napĺňanie kontrolného systému v samosprávnej jednotke môže plniť jej základný cieľ: včas odhaľovať odchýlky od platných noriem, prijímať účinné opatrenia a tým chrániť hospodárnosť, účelovosť, efektívnosť, transparentnosť a dôveryhodnosť využívania verejných prostriedkov územnej samosprávy.

Zriaďovateľ ako dobrý hospodár a v súlade so základnými zásadami účasti samosprávy v obchodných spoločnostiach čelí výzve v pravidelných intervaloch preverovať zákonnosť a efektívnosť svojich majetkových vkladov a zisťovať, či dochádza k plneniu zámerov s akými vstupovala samospráva od obchodnej spoločnosti pri jej založení. Predmetom kontroly by malo byť aj preverenie uplatňovania práv zriaďovateľa, majetkové a finančné vzťahy medzi zriaďovateľom a obchodnou spoločnosťou, vykonávanie analýzy hospodárenia obchodnej spoločnosti, vyhodnotenie miery efektívnosti a účinnosti vkladov majetku obcí do obchodnej spoločnosti.

Návrh programového rozpočtu zároveň posilňuje zodpovednosť za nakladanie s verejnými zdrojmi, a tým podporuje aj manažovanie rozpočtových výdavkov. Jeho prednosťou je skvalitňovanie informácií potrebných pre rozhodovanie o výdavkoch. Úspešné krajiny 21. storočia s najvyššou kvalitou života hľadajú najvyššiu hodnotu (úžitok) pre svojich občanov, teda najlepšie spôsoby získavania a vynakladania verejných zdrojov - efektívnu verejnú správu zameranú na dosahovanie výsledkov.

Rozpočet Mesta Stará Ľubovňa dosiahol k 31.3.2025 (I. Q (kvartál)) prebytok vo výške 363.431€ (r. 2024 705.530€), ktorý je výsledkom tempa plnenia bežných príjmov a bežných výdavkov, rastu kapitálových príjmov a poklesu kapitálových výdavkov, rastu finančných operácií v príjmovej časti a zmierneného poklesu vo výdavkovej časti.

V súlade s ustanovením § 18f ods. 1 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, **p r e d k l a d á m** na rokovanie mestského zastupiteľstva dňa 19.6.2025, **odborné stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu na zmenu č. 1 Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2025** (ďalej len „návrh zmeny rozpočtu“).

Programový rozpočet mesta je **základom finančného hospodárenia a zároveň** základným programovým dokumentom, podľa ktorého a na základe ktorého mesto plánuje realizáciu a finančné zabezpečenie svojich úloh a povinností, ktoré plní v súlade s osobitnými predpismi. Rozpočet mesta vyjadruje samostatnosť hospodárenia, obsahuje zámery a ciele, ktoré bude mesto realizovať z výdavkov rozpočtu mesta, napr. Rozvojový program mesta, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja a pod. Iba v prípade dostatočného finančného zabezpečenia môže mesto realizovať a plniť úlohy, môže pristupovať k záväzkom v dodávateľsko – obchodných vzťahoch alebo obdobných formách.

Pri spracovaní predkladaného stanoviska som **vychádzal z posúdenia predloženého návrhu** na zmenu rozpočtu mesta z troch hľadísk :

1. hľadisko zákonnej, metodickkej a formálnej správnosti rozpočtu,
2. vecné hľadisko.

METODICKÁ A FORMÁLNA SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Návrh rozpočtu je **spracovaný v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi**, (v čase spracovávanía návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia ani interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre rozhodovanie či spracovanie dokumentu, predkladateľ neuvádza.

Vyvesením návrhu na zmenu rozpočtu mesta na úradnej tabuli mesta, dňa 28.5.2025, bola **splnená povinnosť** uložená v ustanovení § 9 ods. 2 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, podľa ktorého má byť návrh rozpočtu pred schválením zverejnený najmenej 15 dní spôsobom v mieste obvyklým, aby sa k nemu mohli obyvatelia vyjadriť. V rovnakom termíne bol návrh na zmenu rozpočtu zverejnený aj na webovom sídle mesta. **Pripomienky a návrhy občanov v lehote na rokovanie predložené neboli.**

Návrh na zmenu rozpočtu **obsahuje predpísanú štruktúru** podľa ustanovení § 4, § 5, § 7 a § 10 zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov. Návrh rozpočtu bol spracovaný podľa rozpočtovej klasifikácie v súlade s Opatrením MF SR č. MF/010175/2004-42, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie v znení opatrení MF SR, ktoré sú záväznými norami pre zostavovanie rozpočtov územnej samosprávy. V súlade so znením opatrení sa **jednotne určujú a triedia príjmy a výdavky rozpočtu, vrátane ich vecného vymedzenia a finančných operácií s aktívami a pasívami.**

Z hľadiska metodickkej a formálnej správnosti predložený návrh na zmenu rozpočtu mesta je **spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú hodnotu návrhu s možnosťou prezentovať ciele a monitorovať ich dosahovanie.** Pri zostavovaní programových štruktúr postupoval predkladateľ podľa Metodického pokynu Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 5238/2004-42 na usmernenie programového rozpočtovania v znení dodatku č. 1 a dodatku č. 2.

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta je **spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt:**

- **schválený rozpočet na rok 2025 (4. stĺpec),**
- **navrhovaná zmena č. 1 (5. stĺpec),**
- **rozpočet po zmene (6. stĺpec),**
- **skutočnosť plnenia čerpania rozpočtovej položky k 31.3.2025 (7. stĺpec) ,**
- **percentuálne vyhodnotenie plnenia rozpočtu (skutočnosť plnenia k 31.3.2025/schválený rozpočet pred zmenou) (8. stĺpec).**

Návrh zmeny rozpočtu je doplnený o textovú časť zdôvodnenia potreby navrhovanej zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch položky.

Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný v súlade s ustanovením § 10 ods. 3 až 7 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vnútorne členený na:

- a) bežný rozpočet, t.j. bežné príjmy a bežné výdavky,
- b) kapitálový rozpočet, t.j. kapitálové príjmy a kapitálové výdavky,
- c) finančné operácie.

Navrhovaná zmena rozpočtu je spracovaná formou čiastkovej zmeny príjmov a výdavkov bežného a kapitálového rozpočtu, finančných operácií, spracované v tabuľkovej časti, stĺpec č. 5 – zmena č. 1 a stĺpec č. 6 – rozpočet po zmene s uvedením číselnej hodnoty (bez znamienka _ nárast pôvodne rozpočtovanej hodnoty, záporné znamienko _ zníženie pôvodnej hodnoty) len v tých častiach rozpočtu, ktorých sa predmetné zmeny rozpočtu dotýkajú. Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na programy, pričom pri každom programe sú uvedené príjmy, ktoré tvoria zdroj krytia výdavkov tohto programu. Návrh zmeny rozpočtu obsahuje **predpokladaný** (v čase predkladania návrhu na zmenu) **objem podielu na daniach** v správe štátu podľa zák. č. 564/2004 Z.z. v platnom znení (výnos dane z príjmov FO).

VECŇÁ SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Z vecného hľadiska návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje zmeny spočívajúce v časti bežných a kapitálových príjmov, bežných a kapitálových výdavkov, v oblasti príjmových a výdavkových finančných operácií v rámci 13-tich programov v členení :

- **programy bez zmeny** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
 Program 1: Činnosť MsZ, MsR a komisií MsZ _ bežné výdavky;
 Program 4: Interné služby _ bežné výdavky;
 Program 5: Bezpečnosť _ kapitálové výdavky;
 Program 10: Rozvoj bývania _ kapitálové výdavky;
 Program 11: Šport a kultúra _ bežné výdavky a kapitálové výdavky;
- **programy so zmenou** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
 Program 2: Samosprávne činnosti MsÚ _ bežné výdavky a kapitálové výdavky;
 Program 3: Služby občanom _ bežné výdavky;
 Program 5: Bezpečnosť _ bežné výdavky;
 Program 6: Menšie obecné služby a podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti _ bežné výdavky;
 Program 8: Doprava a pozemné komunikácie _ bežné výdavky;
 Program 7: Spoločný obecný úrad pre územné rozhodovanie a stavebný poriadok _ bežné výdavky;
 Program 9: Životné prostredie _ bežné výdavky;
 Program 10: Rozvoj bývania _ bežné výdavky;

Program 12 : Školstvo _ bežné a kapitálové výdavky;
Program 13 : Sociálne služby _ bežné a kapitálové výdavky;

Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na:

- výdavky - programy č. 1 až č.13. V tejto časti rozpočtu sú uvedené bežné a kapitálové výdavky, spolu s rozpisom jednotlivých druhov príjmov ako zdrojov krytia výdavkov konkrétného programu,
- kapitálové výdavky - kapitálová časť rozpočtu - osobitná časť, ktorá vykazuje kapitálové príjmy a kapitálové výdavky v sumári za všetky programy.

Štát nemá vytvorený mechanizmus (informačný, štatistický) na to, aby vedel, aký objem finančných prostriedkov predstavujú náklady na zabezpečenie preneseného výkonu štátnej správy. Absenciou pravidelnej indexácie dotácií na prenesený výkon štátnej správy, vzhľadom na infláciu a rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve, stráca samospráva zdroje na zabezpečenie (minimálne) udržateľnosti prenesených kompetencií. Štát aj územná samospráva by mali vykonať **audit kompetencií samosprávy tak, aby bolo možné vyhodnotiť kvalitu vykonávaných kompetencií a či aktuálne nastavenie ich financovania zodpovedá ich kompetenciám.** Štát ani územná samospráva nevedú prehľad o tom, nakoľko sú náklady na jednotlivé služby v rámci preneseného výkonu štátnej správy kryté zo správnych poplatkov.

Sledovanie výsledkov, ktoré sa za vynakladané výdavky dosahujú, je jedným zo základných princípov hodnoty za peniaze. Efektívnym a manažérskym nástrojom sa javí programové rozpočtovanie. Hlavným cieľom programového rozpočtovania by malo byť vecné sledovanie výdavkov a informovanie o ich výsledkoch. V prípade verejného vyhodnocovania výsledkov prispieva rozpočtovanie založené na výsledkoch ku kultúre efektívnosti a hodnoty za peniaze. Výsledkové rozpočtovanie a revízie výdavkov majú navyše podobný základ – v oboch prípadoch je cieľom lepšia alokácia a prioritizácia zdrojov ako aj vyhodnocovanie a dohľad nad efektívnosťou výdavkov.

Dopad bezpečnostno-energetickej krízy má priame dôsledky, ďalšie očakávané zvýšenie cien energií, (ktoré sa dlhodobu plne nevrátia na predkrízové úrovne), aj potreba trvalo zvýšených výdavkov na obranu), ako aj nepriame (zvýšenie, vývoj daní, úrokov a valorizácie v období inflácie). Hlavným dôvodom zhoršovania deficitov v najbližších rokoch je pokračujúci vplyv dozvukov bezpečnostno-energetickej krízy.

V roku 2024 nebola dlhodobá udržateľnosť verejných financií dosiahnutá a fiškálne bremeno sa naďalej presúva na budúce generácie. Vysoká úroveň deficitu v roku 2024 a dlh presahujúci horný limit daný ústavným zákonom, ktorý je určujúci pre výpočet dlhodobej udržateľnosti, negatívne prispievajú k dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Hrubý dlh dosiahol ku koncu roka 2024 úroveň 59,3 % HDP, zatiaľ čo na konci roka 2019, teda pred vypuknutím pandémie, bol na úrovni 48,0 % HDP. Zároveň došlo k významnému zvýšeniu daňového a odvodového zaťaženia (najvyššie za posledných 25 rokov), čo prirodzene obmedzuje priestor na ďalšiu konsolidáciu prostredníctvom zvyšovania daní.

Konsolidácia verejných financií z konca roku 2024 s vplyvom od roku 2025 výrazne prispieva k zlepšeniu vývoja verejných financií, jej vplyvy však v strednodobom horizonte takmer v plnej miere vykompenzujú najmä rastúce výdavky na obranu, iné opatrenia zvyšujúce výdavky a ukončenie platnosti dočasných daní a odvodov po roku 2027.

Posudzovaný návrh zmeny rozpočtu mesta je výsledkom :

- predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti rozpočtu (hlavne v časti daňových príjmov t.z. príjmov zo štátneho rozpočtu v roku 2025,
- zapracovaných zmien programového rozpočtu mesta prostredníctvom rozpočtových opatrení v oblasti bežných výdavkov v príslušnom rozpočtovom období a v rámci príslušného programového rozpočtu v jednotlivých položkách funkčnej a ekonomickej klasifikácie v rozsahu udeleného súhlasu na vykonávanie zmien rozpočtu mesta primátorom mesta,
- výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta v období od 01.01.2025 do 31.03.2025 (I.Q.).

Vývoj schváleného rozpočtu mesta na rok 2025 po navrhovanej zmene

v €

	Schválený rozpočet	Zmena č. 1	Rozpočet po zmene
Bežné príjmy	19 408 657	825 250	20 233 907
Bežné výdavky	19 173 308	1 016 424	20 189 732
Výsledok hospodárenia	19 173 308	1 016 424	20 189 732
Kapitálové príjmy	51 002	599 309	650 311
Kapitálové výdavky	299 222	2 043 298	2 342 520
Výsledok hospodárenia	-248 220	-1 443 989	-1 692 209
Finančné operácie - príjmová časť	520 783	1 635 163	2 155 946
Finančné operácie - výdavková časť	507 912	0	507 912
Výsledok hospodárenia	12 871	1 635 163	1 648 034
Príjmy celkom	19 980 442	3 059 722	23 040 164
Výdavky celkom	19 980 442	3 059 722	23 040 164
Výsledok hospodárenia celkom	0	0	0

Na základe uvedeného prehľadu navrhovaných zmien je možné konštatovať, že bežný rozpočet je po 1. zmene ostáva aj naďalej ako prebytkový (44.175€), navrhuje sa zníženie prebytku o 191.174€ (r. 2024 279.902€, r. 2023 754.756€, I. zmena r. 2022 714.631€, I. zmena r. 2021 679.685€, I. zmena r. 2020 595 786€, r. 2019 438.325€) oproti pôvodne schválenému rozpočtu. Dochádza k nárastu bežných príjmov o 825.250€ (r. 2024 1.672.092€, I zmena r. 2023 2.399.992€, I. zmena r. 2022 768.735€, I. zmena r. 2021 574.074€, I. zmena r. 2020 66.659€, r.2019 911.486€) (E/D*100) 9,04% a bežných výdavkov o 1.016.424€ (r. 2024 1.951.994€ (r. 2023 1.997.487€, r. 2022 1.029.082€, r. 2021 440.086€, r. 2020 222.506€, r.2019 473.161€) (10,74%).

V kapitálovej časti dochádza k **navýšeniu schodku (1.692.209€) o 1.443.989€** (r. 2024 213.222€, r. 2023 1.379.969€, r. 2022 276.185€, r.2021 1.890.816€, r. 2020 4.475€) oproti schválenému rozpočtu, nárastu kapitálových príjmov o 599.309€ (r. 2024 680.702€, r. 2023 2.543.782€, r. 2022 2.748.087€, r. 2021 681.795€, r.2020 1.735.316€) (1.068,09%) a kapitálových výdavkov o 2.043.298€ (r. 2024 893.924€, r. 2023 3.923.751€, r. 2022 3.024.272€, r. 2021 2.572.611€, r.2020 1.739.791€) (84,74%).

V oblasti finančných operácií dochádza k **navýšeniu prebytku (1.648.034€) o 1.635.163€** (r.2024 493.124€, r.2023 977.464€, r.2022 536.532€, r.2021 1.756.828€, r.2020 160.322€) oproti schválenému rozpočtu, nárastu príjmov o 1.635.163€ (r. 2024 470.025€, r. 2023 977.464€, rok 2022 o 536.532€, r. 2021 o 1.756.828€, r.2020 o 160.322€), poklesu výdavkov o 0€ (r. 2024 23.099€, r. 2023 _bez zmeny, r.2022 _bez zmeny, r.2021 _bez zmeny, r.2020 _bez zmeny), výsledok finančných operácií je prebytok vo výške 1.648.034€ (r. 2024 1.469.376€, r.2023 1.093.454€, r.2022 2.886.522€, r.2021 3.530.818€, r.2020 1.115.289€).

ZÁVER

Princíp rozpočtového hospodárenia znamená, že mesto je povinné vychádzať z rozpočtového výhľadu ako pomocného nástroja vo finančnom riadení, hospodáriť v súlade so schváleným rozpočtom, ktorý sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Zároveň platí, že všetky prijaté rozhodnutia a regulácie by mali byť pod ustavičným monitoringom nielen z finančného, ale aj procesného hľadiska (audit činnosti). **V priebehu rozpočtového roka musí sledovať vývoj svojho hospodárenia a v prípade potreby prijímať potrebné opatrenia, príp. reagovať na zníženie plnenia rozpočtu v oblasti príjmov viazaním rozpočtových výdavkov a pod.**

Návrh zmeny rozpočtu mesta je zostavený v súlade s platnou legislatívou, (v čase spracovávania návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia a interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre prípravu a predchádzajú spracovaniu rozpočtu, predkladateľ neuvádza. Z hľadiska metodickej a formálnej správnosti, predložený návrh na zmenu je spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú hodnotu. Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt plnenia čerpania rozpočtovej položky k 31.3.2025, doplnený o textovú časť zdôvodnenia zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch jednotlivkej položky.

V prípade schválenia navrhovanej zmeny rozpočtu bude výsledkom hospodárenia bežného rozpočtu prebytok príjmov nad výdavkami vo výške **44.175€**, výsledkom hospodárenia kapitálového rozpočtu bude schodok (prebytok výdavkov nad príjmami) vo výške **-1.692.209€**, výsledkom finančných operácií je prebytok (príjmov nad výdavkami) vo výške **1.648.034€**. **Predpokladaný schodok kapitálového rozpočtu je krytý prebytkom bežného rozpočtu vo výške 2,61%** (r.2024 2,77%, r. 2023 40,87%, r. 2022 19,84%, r. 2021 16,14%) **a vplyvom finančných operácií vo výške 97,23%** (r.2024 97,23%, r.2023 59,13%, r. 2022 80,16%, r. 2021 83,86%). **Predložený návrh č. 1 zmeny Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2025 je spracovaný ako vyrovnaný.**

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje predovšetkým zmeny vyplývajúce z **predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti rozpočtu, vykonaných zmien programového rozpočtu mesta** prostredníctvom rozpočtových opatrení, **zapracovaných požiadaviek z rokovaní mestského zastupiteľstva** a požiadaviek jednotlivých oddelení, organizácií a obchodných

spoločností mesta, zabezpečenia chodu hospodárstva územnej samospráv a **výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta.**

Po oboznámení sa a posúdení návrhu zmeny rozpočtu mesta je možné **konštatovať**, že navrhovaný rozpočet je zostavený v požadovanej kvalite a štruktúre, vychádza z reálnych prepočtov podľa platných právnych noriem. Zároveň je možné konštatovať, že Mesto Stará Ľubovňa v roku 2025 navrhuje celkový rozpočet príjmov a výdavkov vyšší oproti skutočnému čerpaniu rozpočtu príjmov a výdavkov roku 2024.

Návrh programového rozpočtu je alokovaný do 13 programov. V číselnom vyjadrení predstavuje predpokladané použitie finančných prostriedkov. V jednotlivých programoch je premietnutá celá činnosť mesta vrátane zabezpečenia predpokladaných rozvojových programov mesta.

Z vyššie uvedených dôvodov a na základe možných výsledkov predkladaného návrhu rozpočtu mesta **o d p o r ú č a m uplatňovať osobnú zainteresovanosť valného zhromaždenia, vedúcich oddelení a konateľov obchodných spoločností ako správcov príjmovej a výdavkovej časti programov pri tvorbe, napĺňaní, správe a čerpaní programového rozpočtu mesta** za účelom vytvárania dostatočných vlastných (nie dlhových) finančných zdrojov pre ďalšie zhodnocovanie majetku a rozvoja mesta.

Robiť dobré rozhodnutia vo verejnom záujme znamená dospieť s danými prostriedkami a v rámci existujúcich obmedzení k najlepšej možnosti, ktoré je realisticky k dispozícii. Veľkou výzvou je dosiahnuť úspory nielen pri koncentracii pozornosti a úsilia na najzásadnejšie priority, ale prehodnotiť finančné toky a verejné výdavky v rámci jednotlivých programov, ktoré budú v dlhšom časovom horizonte prinášať benefit, pridanú hodnotu v oblasti regenerácie vlastných a zverených technických, hmotných a nehmotných investícií.

Medzi najlepšie spôsoby získavania a vynakladania verejných zdrojov a súčasne regulácie správania sa ľudí patrí hľadanie najvyššej hodnoty, úžitku pre svojich občanov. Často používaná **vecná argumentácia „v súlade so zákonom“ by mala nahradiť argumentáciu typu „najlepšia z možností“.** To znamená výsledok orientovaný na kvalitu aj kvantitu zároveň, čo by malo byť samozrejmosťou. Spoločenská diskusia by mala byť sústredená na skutočnosť, či bol zvolený prístup s najväčším úžitkom a nie na pochybnosť v časti porušenia zákona.

Súčasne s navrhovanými krokmi odporúčam **zavádzať do praxe opatrenia uvedené v materiály „Odborné stanovisko HK k návrhu Záverečného účtu a výročnej správy Mesta za rok 2024“ zo dňa 15.4.2025.**

DOSLOV

Výsledky generačných účtov indikujú presun fiškálneho bremena na budúce generácie. Osoba narodená v roku 2024 získa počas svojho života z verejných rozpočtov približne o 96 tisíc eur viac, než do nich prispeje. Budúce generácie by však pri nezmenenom nastavení verejných politík čelili opačnej situácii a museli by počas svojho života zaplatiť približne o 71 tisíc eur viac, než by z verejných rozpočtov získali – v prípade, ak by mali uhradiť všetky záväzky súčasných ročníkov vrátane už existujúceho verejného dlhu, ktorého príspevok predstavuje 32 tisíc eur.

Žiaci na Slovensku dlhodobo zaostávajú za rovesníkmi z iných krajín EÚ. Útvar hodnoty za peniaze Ministerstva financií SR spolu s organizáciou UNICEF identifikoval 6 hlavných faktorov, ktoré

môžu spôsobovať horšie výsledky. 6 aspektov s ktorými treba pracovať ďalej: vplyv socioekonomického prostredia, návšteva škôlky, materinský jazyk, veľkosť školy, atmosféra v škole, regióny. Na výsledky žiakov v medzinárodných testovaniach vplyva aj veľkosť školy. Čím väčšia škola, tým lepšie výsledky žiaci dosahujú aj po zohľadnení všetkých ostatných charakteristík žiakov. Ak je počet žiakov danej školy väčší o 100, jej žiak dosiahne v priemere o 8 bodov viac v každom predmete ako žiak z menšej školy.

Samospráva a jej subjekty by sa pri rozhodovaní a schvaľovaní majetkovej účasti v obchodnej spoločnosti mali riadiť základnými zásadami účasti zakladateľa v obchodných spoločnostiach:

- *zásada efektívneho využívania vkladu obce v obchodnej spoločnosti,*
- *zásada hospodárneho, účelného a efektívneho nakladania (min. ekonomicky udržateľného) s majetkom v obchodnej spoločnosti,*
- *zásada návratnosti vloženého vkladu (základného imania),*
- *zásada trvalého a permanentného dosahovania zisku a účelného využitia zisku,*
- *zásada kontroly hospodárenia obchodnej spoločnosti,*
- *zásada aktívnej a efektívnej účasti obce na riadení obchodnej spoločnosti.*

Vzhľadom na zámer Európskej komisie aj štátnych politik je potrebné sa v nasledujúcich rokoch pripraviť, ale najmä kvalitne projektovo, obsahovo i procesne na masívnu podporu investícií z Plánu obnovy a odolnosti a Programu Interreg V-A Poľsko-Slovensko (vzhľadom na časovo predpokladateľnú refundáciu finančných prostriedkov), (aktualizácia PHSR, územný plán, dopravný generel, passport miestnych komunikácií a chodníkov, generel verejnej zelene, komunitný plán a plán sociálnych služieb, koncepcia rozvoja mesta v oblasti tepelnej energetiky, program odpadového hospodárstva mesta, koncepcia bytovej politiky, informatizácia a cestovný ruch).

V Starej Ľubovni, dňa 12.6.2025

Ing. Ján Š i d l o v s k ý, LL.M., hlavný kontrolór